

Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja

Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļas galvenais
speciālists

V.Platkovs

likums “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” - Interesešu konflikta likums

- Lietotie termini
- Valsts amatpersonas
- Ierobežojumi un aizliegumi
- Institūcijas vadītāja un valsts amatpersonas pienākumi un tiesības interešu konflikta novēršanā
- Valsts amatpersonu deklarācijas
- Pārkāpumu izskatīšana un faktu pārbaude
- Izpildes kontrole

Likuma mērķis - likuma mērķis ir nodrošināt valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs, novēršot jebkuras valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas darbību, veicināt valsts amatpersonu darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā, kā arī sabiedrības uzticēšanos valsts amatpersonu darbībai.

Valsts amatpersonas

Likuma 4.pants pirmā daļa nosaka, ka valsts amatpersonas ir:

- 1) Valsts prezidents;
- 2) Saeimas deputāts;
- 3) .....
- 14) pašvaldības domes priekšsēdētājs un viņa vietnieks, pašvaldības izpilddirektors un viņa vietnieks, kā arī pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītājs novada pašvaldībā;
- 15) pašvaldības domes deputāts;
- .....

Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 2. panta pirmā daļa - deputāta pilnvaras sākas ar jaunievēlētās domes pirmās sēdes dienu vai ar brīdi, kad Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 43.pantā noteiktajā kārtībā iepriekšējā deputāta vietā stājas nākamais kandidāts no attiecīgā saraksta.

Lietotie termini

- **interešu konflikts** — situācija, kurā valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses
- **radnieks** — tēvs, māte, vecāmāte, vecaistēvs, bērns, mazbērns, adoptētais, adoptētājs, brālis, māsa, pusmāsa, pusbrālis, laulātais
- **darījumu partneri** — fiziskā vai juridiskā persona vai uz līguma pamata izveidota fizisko un juridisko personu apvienība, kas saskaņā ar šā likuma noteikumiem ir deklarējamās darījumu attiecībās ar valsts amatpersonu

Ierobežojumi un aizliegumi

Valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi pašvaldības deputātiem: Interesešu konflikta likuma 6.panta pirmā daļa - valsts amatpersonai ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpildi, vai saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā, vai reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šajā likumā vai citā normatīvajā aktā nav paredzēti valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi.

! Pašvaldību deputātiem Interesešu konflikta likumā nav noteikti speciālie valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi, bet amatu savienošanas ierobežojumi ir noteikti likumā „Par pašvaldībām”.

! Pašvaldību domes deputātiem **nav nepieciešams saņemt rakstveida atļaujas valsts amatpersonas amatu savienošanai ar citiem amatiem, pilnvarojumu izpildēm vai saimniecisko darbību.**

Likuma „Par pašvaldībām” 38.panta 2.daļa.

Likuma „Par pašvaldībām” 38.panta otrā daļa nosaka, ka papildus Likumā noteiktajiem amatu savienošanas ierobežojumiem pašvaldības domes deputāts nedrīkst:

- 1) ieņemt izpilddirektora un izpilddirektora vietnieka, pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja un viņa vietnieka amatu;
- 2) ieņemt attiecīgās pašvaldības administrācijā amatu, kura pienākumos ietilpst:
  - a) domes lēmumu projektu sagatavošana,
  - b) domes lēmumu tiesiskuma un lietderības pārbaude,
  - c) kontrole un uzraudzība pār domes pieņemto lēmumu izpildi,
  - d) padomu un konsultāciju sniegšana pašvaldības amatpersonām;
- 3) tieši vai pastarpināti sniegt pašvaldībai pakalpojumus šīs daļas 2.punktā minētajos jautājumos;
- 4) ieņemt attiecīgās pašvaldības iestādes vadītāja vai viņa vietnieka amatu, izņemot iestādē, kas realizē šā likuma 15.panta pirmās daļas 4., 5. un 6.punktā noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas;
- 5) ieņemt valdes locekļa amatu attiecīgās pašvaldības kapitālsabiedrībā, kapitālsabiedrībā, kurā pašvaldības daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā ar citām pašvaldībām pārsniedz 50 procentus, un kapitālsabiedrībā, kurā vienas vai vairāku pašvaldības kapitālsabiedrību daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus, izņemot kapitālsabiedrību, kas realizē no šā likuma 15.panta pirmās daļas 6.punktā noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas izrietošu pārvaldes uzdevumu.

Likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmā daļa.

Pašvaldībām ir šādas autonomās funkcijas:

4) gādāt par iedzīvotāju izglītību (iedzīvotājiem noteikto tiesību nodrošināšana pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iegūšanā; pirmsskolas un skolas vecuma bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs; organizatoriska un finansiāla palīdzība ārpuskolas mācību un audzināšanas iestādēm un izglītības atbalsta iestādēm u.c.);

5) rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību (organizatoriska un finansiāla palīdzība kultūras iestādēm un pasākumiem, atbalsts kultūras pieminekļu saglabāšanai u.c.);

6) nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu;

! Likuma „Par pašvaldībām” 38.pants trešā daļa - pašvaldības domes priekšsēdētājs papildus Interesu konflikta likumā noteiktajiem institūcijas vadītāja pienākumiem nodrošina, ka tiek ievēroti šā panta otrās daļas noteikumi.

! Likuma „Par pašvaldībām” 38.panta otrajā daļā pašvaldību deputātiem noteiktie amatu savienošanas aizliegumi ir vērsti uz interešu konflikta novēršanu pašvaldības deputātu darbībā, uz valsts amatpersonas darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā nodrošināšanu, kā arī lai nodrošinātu lēmējvaras nodalīšanu no izpildvaras.

! Saeimas Juridiskā biroja viedoklis - likumā „Par pašvaldībām” veikto grozījumu mērķis ir novērst korupcijas un interešu konflikta riskus pašvaldības domes deputāta darbībā, aizliedzot vienai un tai pašai personai īstenot gan pašvaldības domes deputāta funkcijas, gan attiecīgajā pašvaldībā ieņemt nozīmīgus amatus administrācijā vai pašvaldības kapitālsabiedrībā, vai sniegt pakalpojumus pašvaldībai.

Interesešu konflikta likuma 8.pants.

Valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumu izpildes kārtība, ja amata savienošana ir aizliegta

Personai, kas pēc stāšanās valsts amatpersonas amatā vienlaikus ieņem amatu, kura savienošana ar valsts amatpersonas amatu ir aizliegta, septiņu dienu laikā ir pienākums rakstveidā:

1) paziņot augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai par to, ka tā ieņem vienu vai vairākus amatus (pilda uzņēmuma līgumu vai pilnvarojumu), kuru savienošana ar valsts amatpersonas amatu ir aizliegta;

2) iesniegt institūcijai, kurā tā ieņem amatu, kura savienošana ar valsts amatpersonas amatu ir aizliegta, iesniegumu, lūdzot to atbrīvot no attiecīgā amata.

Komercedarbības ierobežojumi

Interesešu konflikta likuma 10.pants.

- Pašvaldību domju priekšsēdētāji, viņu vietnieki un deputāti, pašvaldību izpilddirektori un viņu vietnieki, kā arī pagastu vai pilsētu pārvalžu vadītāji novadu pašvaldībās nedrīkst būt tādas komercsabiedrības dalībnieki, akcionāri, biedri vai tādi individuālie komersanti, kas saņem attiecīgās pašvaldības publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju, finanšu līdzekļus, pašvaldības garantētus kredītus vai privatizācijas fonda līdzekļus, **izņemot** gadījumus, kad tos piešķir atklāta konkursa rezultātā.
- **izņēmumus nav pieļaujams**, ja valsts amatpersona vada publiskas personas institūciju, kura izziņojusi atklātu konkursu, vai šī amatpersona ir iecēlusi amatā kādu no iepirkuma komisijas vai koncesijas procedūras komisijas locekļiem, vai arī tās tiešā vai netiešā pakļautībā ir kāda no Iepirkuma komisijas personām.

Interešu konflikta likuma 10.panta 7.daļa.

Valsts amatpersonai **divus gadus pēc tam**, kad tā pieņēmusi lēmumu vai piedalījies lēmuma pieņemšanā par publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju, par publiskas personas finanšu līdzekļu piešķiršanu vai veikusi uzraudzības, kontroles vai sodīšanas funkcijas, vai administrējusi maksātnespējas procesu, **ir aizliegts** iegūt tāda komersanta mantu, kā arī kļūt par tādas komercsabiedrības dalībnieku, akcionāru, biedru vai ieņemt amatus komercsabiedrībā, attiecībā uz kuru šī valsts amatpersona, pildot savus pienākumus, pieņēmusi lēmumu vai piedalījies lēmuma pieņemšanā par publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju par publiskas personas finanšu līdzekļu piešķiršanu vai veikusi uzraudzības, kontroles vai sodīšanas funkcijas, vai administrējusi maksātnespējas procesu.

Administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumi

Interesešu konflikta likuma 11.pants.

- valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti.
- valsts amatpersona nedrīkst izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās.
- personai, kura pirms stāšanās valsts amatpersonas amatā ir bijusi komercsabiedrības pārraudzības institūcijas, izpildinstitūcijas vai kontroles institūcijas loceklis, pēc tam, kad tā kļuvusi par valsts amatpersonu un izbeigusi darba vai citas civiltiesiskās attiecības ar komercsabiedrību, vēl divus gadus ir aizliegts izdot administratīvos aktus, kas skar attiecīgās komercsabiedrības darbību.

Minētie ierobežojumi neattiecas uz:

- Valsts prezidentu, Saeimas deputātiem, Ministru kabineta locekļiem vai **pašvaldības domes deputātiem** gadījumos, kad minētās valsts amatpersonas piedalās ārējo normatīvo aktu vai politisko lēmumu pieņemšanā;

- Saeimas deputātiem, Ministru kabineta locekļiem vai **pašvaldības domes deputātiem** gadījumos, kad minētās valsts amatpersonas piedalās attiecīgi Saeimas, Ministru kabineta vai pašvaldības domes lēmuma pieņemšanā par sava atalgojuma noteikšanu vai sevis iecelšanu, ievēlēšanu vai apstiprināšanu amatā.

! Administratīvā procesa likuma 1.panta 5.punktā ir noteikts, ka ārējais normatīvais akts ir Satversme, likumi, Ministru kabineta noteikumi un pašvaldību saistošie noteikumi, kā arī starptautiskie līgumi un Eiropas Savienības pamatlīgumi un uz to pamata izdotie normatīvie akti.

! Politika ir vispārējs rīcības un pasākumu kopums, kas tiek plānots un noteikts augstākajā vadības līmenī un kas ietver apstiprinātas nostādnes un noteikumus, kuri jāievēro, īstenojot kāda procesa vadību.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka Likums nepārprotami noteic minimālo robežu, kādā var rasties interešu konflikta situācija. Proti, lai iestātos interešu konflikta situācija, pietiek ar iespējamību, ka ietekme var rasties. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments arī norādījis, ka valsts amatpersonām kā vienotas valsts pārvaldes sastāvdaļai, pildot dienesta pienākumus, ir jādarbojas sabiedrības interesēs, tādējādi gūstot sabiedrības uzticību, un jānovērš jebkādas šaubas par iespējamu valsts amatpersonas ieinteresētību konkrēta lēmuma vai rīcības rezultātā, proti, jānovērš interešu konflikta situācijas iespējamība. Līdz ar to valsts amatpersonas vairāk kā jebkuras citas personas ir pakļautas dažādiem ierobežojumiem un atrodas pastiprinātā sabiedrības uzmanības lokā (sk. 2012.gada 18.maija sprieduma lietā Nr.SKA-146/2012 8.punktu).

Interēšu konflikta likums 22.panta otrajā daļā ir noteikts, ka valsts amatpersona atsakās no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.

Pati valsts amatpersona ir atbildīga, lai, pildot valsts amatpersonas pienākumus katrā individuālā gadījumā un situācijā, tā nenonāktu interēšu konflikta situācijā un tas, vai amatu savienošana neradīs interēšu konfliktu ir jāizvērtē pašai valsts amatpersonai.

Augstākās tiesas Senāta 2006.gada 21.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-394/2006 8.2.punktā ir norādīts, ka valsts amatpersonas vairāk kā jebkuras citas personas ir pakļautas dažādiem ierobežojumiem un atrodas pastiprinātā sabiedrības uzmanības lokā. Turklāt amatpersonām pašām, neraugoties uz augstākās amatpersonas vai speciālu institūciju kontroli, jāraugās par savas darbības tiesiskumu, proti, valsts amatpersonai ir pašai jāraugās, lai tā savā darbībā ievērotu tiesību normas.

Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi

Dāvana - šā likuma izpratnē ir jebkurš mantisks vai citāda veida labums (tai skaitā pakalpojumi, tiesību piešķiršana, nodošana, atbrīvošana no pienākuma, atteikšanās no kādas tiesības, kā arī citas darbības, kuru rezultātā rodas kāds labums), kura tiešs vai netiešs guvējs ir valsts amatpersona.

Par dāvanu šā likuma izpratnē nav uzskatāmi:

- 1) ziedi;
- 2) suvenīri, grāmatas vai reprezentācijas priekšmeti, ja no vienas personas gada laikā saņemto suvenīru, grāmatu vai reprezentācijas priekšmetu kopējā vērtība naudas izteiksmē nepārsniedz vienas minimālās mēnešalgas apmēru;
- 3) apbalvojumi, balvas vai godalgas, kuru pasniegšana paredzēta ārējos normatīvajos aktos;
- 4) jebkuri labumi un garantijas, ko valsts amatpersonai, pildot amata pienākumus, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nodrošina publiskas personas institūcija, kurā attiecīgā persona pilda amata pienākumus;
- 5) pakalpojumi un dažāda veida atlaides, ko piedāvā komercsabiedrības, individuālie komersanti, kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecības un kas ir publiski pieejamas;
- 6) pakalpojumi un atlaides, ko piedāvā komercsabiedrības, individuālie komersanti, kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecības un kas īpaši paredzētas Nacionālo bruņoto spēku profesionālā dienesta karavīriem un zemessargiem, kuri bijuši starptautisko operāciju dalībnieki.

Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi, pildot valsts amatpersonas pienākumus

Valsts amatpersonai, pildot amata pienākumus, ir atļauts pieņemt arī dāvanas, kuras pasniedz:

- 1) valsts, oficiālo un darba vizīšu ietvaros Latvijā vai ārvalstīs;
- 2) ārvalstu vai starptautisko organizāciju amatpersonas Latvijas Republikas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās strādājošajām valsts amatpersonām;
- 3) valsts amatpersonai kā publiskas personas institūcijas pārstāvim valsts svētkos, atceres un atzīmējamās dienās;
- 4) valsts amatpersonai tā publiskas personas institūcija, kurā attiecīgā persona pilda amata pienākumus.

! dāvanas, kuras tiek pieņemtas minētajos gadījumos, ir attiecīgās publiskas personas institūcijas īpašums

Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi ārpus valsts amatpersonas pienākumu pildīšanas

Valsts amatpersonai ārpus amata pienākumu pildīšanas ir aizliegts pieņemt dāvanas, ja attiecībā uz dāvinātāju valsts amatpersona divu gadu laikā pirms dāvanas saņemšanas ir sagatavojusi vai izdevusi administratīvos aktus vai veikusi uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, vai administrējusi maksātnespējas procesu, kā arī slēgusi līgumus vai veikusi citas ar amata pienākumu pildīšanu saistītas darbības.

Ja valsts amatpersona ārpus amata pienākumu pildīšanas ir pieņēmusi dāvanas no fiziskajām vai juridiskajām personām, tā nav tiesīga attiecībā uz dāvanas devēju divu gadu laikā pēc dāvanas saņemšanas sagatavot vai izdot administratīvos aktus vai veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, vai administrēt maksātnespējas procesu, kā arī slēgt līgumus vai veikt citas ar amata pienākumu pildīšanu saistītas darbības.

Reklamēšanas ierobežojumi

Valsts amatpersonai ir aizliegts izmantot savu vārdu reklamēšanai, izņemot gadījumus, kad tas ietilpst šīs valsts amatpersonas amata pienākumos.

Reklamēšana šā likuma izpratnē ir jebkāda valsts amatpersonas personiskā vērtējuma publiska paušana par konkrētu komersantu, tā saražoto precī vai sniegto pakalpojumu, ja šī amatpersona par to saņēmusi atlīdzību.

Rīcība ar publiskas personas institūcijas mantu

Valsts amatpersona drīkst veikt šā likuma 4.panta otrās daļas 3.punktā minētās darbības, kā arī izmantot vai lietot publiskas personas institūcijas mantu un finanšu līdzekļus tikai ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem un saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību.

Interesešu konflikta 4.panta otrās daļas 3.punkts:

par valsts amatpersonām uzskatāmas arī personas, kurām, pildot amata pienākumus publiskas personas institūcijās, saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības pieņemt vai sagatavot lēmumus par publiskas personas mantas iegūšanu, tās nodošanu citu personu īpašumā, lietošanā vai valdījumā, atsavināšanu citām personām vai apgrūtināšanu ar lietu vai saistību tiesībām, kā arī finanšu līdzekļu sadalīšanu.

! Pienākumi:

Valsts amatpersona nekavējoties rakstveidā sniedz informāciju augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai:

1) par pašas, savu radnieku vai darījumu partneru mantisko vai citu personisko ieinteresētību kādas darbības veikšanā, kura ietilpst tās amata pienākumos;

2) par komercsabiedrībām, kuru dalībnieks, akcionārs, biedrs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī valsts amatpersona vai tās radnieks, vai par to, ka pati valsts amatpersona vai tās radnieks ir individuālais komersants, kas saņem attiecīgās publiskas personas institūcijas publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju, publiskas personas finanšu līdzekļus vai valsts vai pašvaldības garantētus kredītus, izņemot gadījumus, kad tos piešķir atklāta konkursa rezultātā.

Informēšana par citu amatpersonu interešu konfliktiem

Par amatpersonai zināmiem interešu konfliktiem, kuros iesaistītas citas attiecīgās institūcijas valsts amatpersonas, tā sniedz informāciju šīs institūcijas vadītājam vai Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, bet valsts drošības iestādēs strādājošās valsts amatpersonas minēto informāciju sniedz Satversmes aizsardzības biroja direktoram.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

Brīvības iela 104 k-2, Rīga, LV-1001

Elektroniskais pasts: knab@knab.gov.lv

Ziņojumu centra tālrunis 67356161 (darba dienās no
plkst.08:30–17:00)